

Wiesław Wenz, Marcin Kołodziej, *Znaczenie parafii w życiu Kościoła partykularnego*, Wrocław: Wydawnictwo PWT 2020, ss. 183

DOI: <http://doi.org/10.18290/kip22112.18>

Parafia jest podstawową instytucją w strukturze organizacyjnej Kościoła partykularnego. Istota jej działalności sprowadza się do posługi nauczania, uświęcania i pasterzowania w ramach określonej wspólnoty wiernych. Parafia spełnia niezbędną i ciągle aktualną misję tworzenia wspólnoty zmierzającej do podtrzymania i ożywienia wiary oraz dzieł miłosierdzia¹. Podkreśla się konieczność dowartościowania działań sprowadzających się do rozwiązywania problemów duszpasterskich za pośrednictwem parafialnych rad duszpasterskich². Potrzeba, aby parafia była bliżej ludzi i stanowiła środowisko żywej komunii i uczestnictwa³. Jej struktura powinna być otwarta na złożoną problematykę duszpasterską, na tych którzy z rozmaitych względów nie doświadczają swojej przynależności do Kościoła⁴.

Autorzy niniejszej publikacji: ks. prof. zw. dr hab. Wiesław Wenz i ks. dr Marcin Kołodziej podjęli się analizy naukowej w zakresie zagadnień związanych ze statusem parafii, a zwłaszcza jej miejscem i znaczeniem w Kościele partykularnym, erygowaniem w prawie kanonicznym i prawie polskim, parafialnych rad duszpasterskich, powierzenia parafii instytutowi zakonnemu oraz duszpasterstwu w czasie pandemii. Wielopłaszczyznowe wskazanie mechanizmów i procedur umożliwi zastosowanie ich w praktyce, co nie jest zjawiskiem powszechnie aplikowanym, szczególnie na płaszczyźnie parafialnych rad duszpasterskich. Tym bardziej, że podstawowym celem tychże rad jest współpraca i ożywienie posługi duszpasterskiej w danej parafii.

---

¹ Por. Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Christifideles laici* (30.12.1988), AAS 81 (1989), s. 393-521, nr 26.

² Por. tamże, nr 27.

³ Por. Franciszek, Adhortacja apostolska *Evangelii Gaudium* (24.11.2013), AAS 105 (2013), s. 1019-137, nr 28.

⁴ Por. tamże, nr 63.

Publikacja zawiera spis treści, wykaz skrótów, pięć rozdziałów i streszczenie w języku angielskim. Na uwagę zasługuje literatura wykorzystana w przeprowadzonych badaniach. Do każdego z rozdziałów załączono obszerne źródła i opracowania wskazujące na rzetelną kwerendę naukową.

W rozdziale pierwszym Autor analizuje miejsce i znaczenie parafii w Kościele partykularnym. Podkreśla, że należy traktować parafię jako „przestrzeń budowania wzajemnych, twórczych, naturalnych i nadprzyrodzonych relacji”, w której duszpasterze powinni dążyć do tworzenia duszpasterstw specjalistycznych, stowarzyszeń wiernych, zrzeszeń oraz innych ruchów i grup parafialnych. Wskazuje przy tym, że na płaszczyźnie poradnictwa i wsparcia inicjatyw duszpasterskich proboszcza wspiera rada duszpasterska. Przy czym członkowie tejże rady „nie mogą domagać się ograniczenia lub skrępowania ustawami możliwości działania pasterza. Nie mogą też dążyć do nabycia głosu do osobistego prawnego sprzeciwiania się jego decyzjom, właściwie podjętym i zgodnie z kompetencjami wynikającymi z pełnionego urzędu kościelnego”. Uwydatnia się udział parafialnej rady ekonomicznej. W pewnych uwarunkowaniach „za zgodą biskupa diecezjalnego, jako głównego zarządcy majątku Kościoła partykularnego, proboszcz parafii może być związany działalnością rady ds. ekonomicznych i jej postanowieniami w taki sposób, że bez jej zgody nie może w niektórych sytuacjach działać prawnie i skutecznie”. Po czym wprowadza w zagadnienie podwójnej osobowości prawnej parafii, czyli na mocy prawa kanonicznego i na podstawie „przyjęcia powiadomienia o jej erygowaniu przez terenową jednostkę administracji państwowej nabywa cywilnoprawną”.

Drugi rozdział rozpatruje erygowanie parafii w prawie kanonicznym i prawie polskim. W aktualnym kanonicznym stanie prawnym do ważności dekretu tworzenia parafii wymaga się wysłuchania rady kapłańskiej. Autor słusznie zauważa, iż prawodawca nie określił, skąd mają pochodzić środki na budowę kościoła, pomimo, że z reguły stanowią je ofiary miejscowych wiernych. Status parafii w prawie polskim został zawarty w ustawie *o stosunku Państwa do Kościoła katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej* z 17 maja 1989 r., Konkordacie ratyfikowanym 23 lutego 1998 r. oraz w *Kodeksie cywilnym*. Przepisy wykonawcze obejmujące zgłoszenie erygowania parafii zostały zawarte w Instrukcji Kościelnej Komisji Konkordacji

towej dotyczącej sposobu powiadamiania organów państwowych o uzyskaniu osobowości prawnej przez terytorialne i personalne instytucje kościelne z 13 marca 2000 r., opublikowanej w Obwieszczeniu Ministra Spraw Zagranicznych z 27 listopada 2014 r. Wyczerpująco przedstawiono treść stosownego powiadomienia o uzyskaniu osobowości prawnej przez parafię. We wnioskach przedstawiono rzeczową syntezę ukazującą status prawny w kościelnym i państwowym porządku prawnym. Stosujący prawo z perspektywy organów kościelnych czy państwowych uzyskają stosowne wytyczne zawarte w załączniku uwzględniającym Instrukcję dotyczącą powiadamiania organów państwowych o uzyskaniu osobowości prawnej przez instytucje kościelne z 28 listopada 2014 r. Na uwagę zasługuje załącznik nr 1 przedstawiający poszczególne instytucje kościelne oraz kto w ich imieniu powiadamia właściwy organ administracji publicznej. Dalsze załączniki są wzorami pisma powiadamiającego o uzyskaniu osobowości prawnej przez instytucję kościelną i potwierdzenie odbioru przez właściwego adresata.

W trzecim rozdziale Autor bada powołanie i zakres działalności parafialnej rady duszpasterskiej w perspektywie kanonicznej pozycji proboszcza. Podkreśla się, że w normach diecezjalnych czy statutowych powinien być opracowany wzorcowy statut parafialnej rady duszpasterskiej lub za zgodą wszystkich biskupów diecezjalnych statut wzorcowy dla wszystkich Kościołów partykularnych w danej konferencji biskupów. W toku wywodu została ukazana natura rad parafialnych Kościoła w Niemczech, co wskazuje na dodatkowy walor niniejszej publikacji prezentującej funkcjonowanie tychże rad w perspektywie Kościoła katolickiego w Niemczech. Istniejące rady parafialne w niemieckim Kościele są podmiotami nieco odbiegającymi od parafialnej rady duszpasterskiej na mocy kan. 536 § 1-2 KPK/83. W dalszej części tego rozdziału Autor analizuje pozycję kanoniczną proboszcza, w tym nabycie kompetencji i realizacja obowiązków, a także jego uprawnienia jurysdykcyjne w parafii. Do niniejszego rozdziału dołączono załącznik do instrukcji o tworzeniu i funkcjonowaniu rad parafialnych w postaci siedmiu wzorcowych statutów parafialnej rady duszpasterskiej obowiązujących w poszczególnych archidiecezjach bądź diecezjach.

Rozdział czwarty rozpatruje powierzenie parafii instytutowi zakonnemu w archidiecezji wrocławskiej. Autor poddaje analizie niniejsze zagadnienie w: Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1917 r., Liście apostolskim motu proprio *Ecclesiae Sanctae* z 1966 r., Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 r. W toku wywodu analizuje umowy powierzenia poszczególnych parafii instytutom zakonnym, a zwłaszcza w podsumowaniu dochodzi do wniosku, że „uściśleniu będą wymagać sformułowania odnoszące się do faktycznej własności majątku powierzonej parafii”. Do rozdziału załączono przykładową umowę powierzenia parafii.

W piątym rozdziale badaniem objęto duszpasterskie posługiwanie w dobie pandemii. Autor przedstawił trudności związane z głoszeniem słowa Bożego, sprawowaniem sakramentów świętych i troską o dobra doczesne. Wskazał przy tym na dojrzałość wiernych wpierających materialnie parafię w dobie ograniczeń wynikających z pandemii.

Ocena metodologiczna niniejszej publikacji pozwala na stwierdzenie, że Autorzy podjęli się badania znanej w ograniczonym stopniu i nieopracowanej problematyki w polskiej literaturze przedmiotu, tym bardziej, że publikacja jest cennym zbiorem norm i wskazań w wymiarze praktycznym bazującym na źródłach prawa kanonicznego powszechnego i partykularnego. Z tej racji, niniejsza monografia stanowi doskonałe kompendium dla kanoistów zajmujących się parafiami w rozważanych aspektach.

Struktura publikacji jest spójna. Kompleksowo łączy zagadnienia tworzenia i funkcjonowania parafii. Procedury i wzory umów oraz dokumentów stanowią o dodatkowej wartości tejże monografii. Język monografii jest zrozumiały nie tylko dla kanoistów, ale także dla czytelników nie posługujących się stosowaną terminologią.

Treść pracy jest adekwatna do tytułu, gdyż podejmuje się badania parafii w strukturze hierarchicznej Kościoła, w której konsoliduje się życie religijne wiernych. Niniejszą publikację należy zaliczyć do wielowątkowych, praktycznych opracowań na płaszczyźnie parafii. Na uwagę zasługuje obszerne wykorzystanie źródeł oraz prostota przeprowadzonych wywodów.

Publikacja wnosi praktyczne treści badawcze, które wymagają zastosowania na płaszczyźnie działalności poszczególnych kurii czy parafii. Przeprowadzone badania wskazują na nowe założenia zmierzające do podjęcia

---

nowej ewangelizacji, „która będzie możliwa dzięki pełnemu i odpowiedzialnemu oraz zaangażowanemu udziałowi wiernych świeckich”.

Piotr Lewandowski

Informacje o Autorze: DR PIOTR LEWANDOWSKI – Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu; adres do korespondencji: ul. Słomianka 6, 62-200 Gniezno, Polska; e-mail: piolew1@amu.edu.pl; <https://orcid.org/0000-0001-5473-1181>

Information about Author: PIOTR LEWANDOWSKI, DR. – Adam Mickiewicz University in Poznań, correspondence address: ul. Słomianka 6, 62-200 Gniezno, Poland; e-mail: piolew1@amu.edu.pl; <https://orcid.org/0000-0001-5473-1181>